

**Chambre
des Représentants**

**Kamer
der Volksvertegenwoordigers**

1947-1948.

1947-1948.

PROJET DE LOI

WETSONTWERP

relatif au contrat de louage de services manuels des travailleurs domestiques et à la réglementation de leur travail.

betreffende het contract van dienstverhuring voor handenarbeid van het huispersoneel en de reglementering van hun arbeid.

PROJET

ONTWERP

TRANSMIS PAR LE SENAT (1).

OVERGEMAAKT DOOR DE SENAAT (1).

TITRE PREMIER.

EERSTE TITEL.

Du contrat de louage de services manuels des travailleurs domestiques.

Het contract van dienstverhuring voor handenarbeid van het huispersoneel.

CHAPITRE PREMIER.

EERSTE HOOFDSTUK.

Dispositions générales.

Algemene bepalingen.

ARTICLE PREMIER.

EERSTE ARTIKEL.

La présente loi régit le contrat par lequel une personne s'engage à travailler manuellement, sous l'autorité, la direction et la surveillance d'un employeur, principalement

Deze wet regelt het contract waarbij een persoon zich verbindt handenarbeid te verrichten onder het gezag, de leiding en het toezicht van een werkgever, vooral in

(1) Voir :

Documents du Sénat :

- 98 (S. E. 1946) : Proposition de loi.
- 23 (1946-1947) : Projet de loi.
- 164 (1946-1947) : Rapport.
- 152 et 153 : Amendements.
- 159 : Texte adopté au premier vote.
- 225 et 304 : Rapports complémentaires.

Annales du Sénat :

18 février, 27 avril, 24 et 25 juin 1948.

(1) Zie :

Stukken van de Senaat :

- 98 (B. Z. 1946) : Wetsvoorstel.
- 23 (1946-1947) : Wetsontwerp.
- 164 (1946-1947) : Verslag.
- 152 en 153 : Amendementen.
- 159 : Tekst in eerste lezing aangenomen.
- 225 en 304 : Aanvullende verslagen.

Handelingen van de Senaat :

18 Februari, 27 April, 24 en 25 Juni 1948.

au service de la personne de ce dernier ou de son ménage, moyennant une rémunération qui, sans préjudice des dispositions visées à l'article 51, est convenue par les parties et fournie par l'employeur.

ART. 2.

Le travailleur domestique ne peut engager ses services qu'à temps ou pour un travail déterminé.

ART. 3.

Sauf les prescriptions ou interdictions d'ordre public prévues par la présente loi, l'objet et la nature du travail, le lieu où il s'exerce, le montant de la rémunération qui ne peut être exclusivement en nature, la durée de l'engagement et en général toutes les autres conditions sont déterminées par le contrat, qui peut être verbal ou écrit.

L'usage supplée au silence de la convention.

Un arrêté royal peut déterminer un type de contrat écrit de louage de services manuels des travailleurs domestiques.

ART. 4.

Sauf convention contraire, le louage de services manuels du travailleur domestique est présumé conclu à l'essai respectivement pendant les huit ou les quatorze premiers jours du contrat, suivant qu'il s'agit d'un travailleur domestique externe ou interne.

En aucun cas, la durée de l'essai ne peut dépasser quatorze jours.

ART. 5.

A défaut de preuve écrite, la preuve testimoniale est admise, quelle que soit la valeur du litige.

ART. 6.

Sans préjudice des dispositions légales relatives aux accidents du travail, les conseils de prud'hommes ou, à défaut de conseils de prud'hommes, les juges de paix connaissent de toutes les contestations relatives au contrat de louage de services manuels des travailleurs domestiques.

La compétence territoriale est déterminée soit par l'endroit où les services sont prêtés au moment de la naissance du différend, soit par le domicile du défendeur.

ART. 7.

A moins qu'une prescription spéciale n'ait été établie par une loi particulière, ou qu'il ne s'agisse de la divulgation d'un secret ou de la réparation d'un dommage causé par un accident ou une maladie, les actions naissant du contrat de louage de services manuels des travailleurs

de dienst van diens persoon of van diens gezin, tegen een bezoldiging waaromtrent, onverminderd de bij artikel 51 bedoelde bepalingen, partijen zijn overeengekomen en die door de werkgever wordt uitgekeerd.

ART. 2.

De huisbediende mag slechts een dienstverbintenis aangaan voor een bepaalde tijd of voor een bepaald werk.

ART. 3.

Behoudens vervallenverklaring of verbod van openbare orde, als bij deze wet voorzien, worden het doel en de aard van het werk, de plaats waar het wordt uitgevoerd, het bedrag der bezoldiging die niet uitsluitend in natura mag uitgekeerd worden, de duur van de verbintenis en in het algemeen al de andere voorwaarden vastgesteld bij de verbintenis, die mondeling of schriftelijk mag gesloten worden.

Het gebruik vervangt het stilzwijgen van de overeenkomst.

Bij Koninklijk besluit kan een model van geschreven dienstverhuringcontract voor handenarbeid der huisbedienden bepaald worden.

ART. 4.

Behoudens strijdige overeenkomst, wordt de dienstverhuring voor handenarbeid van de huisbedienden verondersteld als op proef gesloten, onderscheidenlijk voor de eerste acht dagen of veertien dagen van het contract, naargelang het gaat om een uitwonende of een inwonende huisbediende.

In generlei geval mag de proeftijd veertien dagen overschrijden.

ART. 5.

Bij ontstentenis van schriftelijk bewijs, is het getuigenbewijs toegelaten, wat ook de waarde van het geschil zij.

ART. 6.

Onverminderd de wettelijke bepalingen betreffende de arbeidsongevallen, nemen de werkrechtshraden of, bij gebreke van werkrechtshraden, de vrederechters kennis van al de betwistingen ten aanzien van het contract van dienstverhuring voor handenarbeid van de huisbedienden.

De plaatselijke bevoegdheid wordt bepaald hetzij door de plaats waar de dienst verricht wordt bij het ontstaan van het geschil, hetzij door de woonplaats van de verweerder.

ART. 7.

Tenzij bij een bijzondere wet een verjaring werd ingevoerd of dat het de ruchtbaarmaking van een geheim of het vergoeden van door ongeval of ziekte veroorzaakte schade betreft, verjaren de ingevolge een contract van dienstverhuring voor handenarbeid van huisbedienden ont-

domestiques sont prescrites un an après la cessation du contrat.

La disposition de l'article 2275 du Code civil est applicable:

CHAPITRE II.

Des obligations réciproques des parties.

ART. 8.

L'employeur a l'obligation :

de faire travailler le travailleur domestique dans les conditions, aux temps et lieu convenus, notamment en mettant éventuellement à sa disposition, sauf stipulation contraire, les collaborateurs, les outils, les ustensiles et les matières nécessaires à l'accomplissement du travail;

de veiller en bon père de famille et nonobstant toute convention contraire, à ce que le travail s'accomplisse dans des conditions convenables au point de vue de la sécurité, de la santé, de l'hygiène et du confort, notamment par une répartition équitable des travaux lourds et légers au cours de la journée de travail;

d'observer et de faire observer les bonnes mœurs et les convenances pendant l'exécution du contrat;

de payer la rémunération aux conditions, temps et lieu convenus;

de fournir au travailleur domestique pour son logement, un local convenable, directement aéré, fermant à clef, et pourvu pour chaque personne d'un lit avec literie propre et suffisante; de fournir au travailleur domestique le matériel nécessaire à la pratique d'une bonne hygiène corporelle; de fournir au domestique une nourriture saine, suffisante et en rapport avec le genre de vie de la maison, au cas où il s'est engagé à le loger et à le nourrir;

de donner au travailleur domestique le temps nécessaire pour remplir les devoirs essentiels de son culte ainsi que les obligations civiles résultant de la loi.

ART. 9.

L'employeur doit apporter à la conservation de tous les objets appartenant au travailleur domestique les soins d'un bon père de famille. En aucun cas, il n'a le droit de les retenir.

Toute convention contraire est nulle.

ART. 10.

Lorsque l'engagement prend fin, l'employeur doit, si le travailleur domestique en fait la demande, lui délivrer un certificat constatant la durée et la nature de ses services.

stane vorderingen een jaar na het vervallen van het contract.

De bepaling van artikel 2275 van het Burgerlijk Wetboek is van toepassing.

HOOFDSTUK II.

Wederzijdse verplichtingen van partijen.

ART. 8.

De werkgever is verplicht :

de huisbedienden te laten werken onder de voorwaarden, op de tijd en op de plaats die bij de overeenkomst werden bepaald, onder meer door eventueel, behoudens strijdig beding, de medewerkers, het gereedschap, het gerief en de stoffen die tot de uitvoering van het werk nodig zijn, te hunner beschikking te stellen;

als goed huisvader en niettegenstaande elke strijdige overeenkomst te zorgen dat het werk wordt uitgevoerd in behoorlijke omstandigheden ten opzichte van de veiligheid, de gezondheid, de hygiène en het comfort, namelijk door een billijke verdeling van het zwaar en het licht werk in de loop van de arbeidsdag;

gedurende de uitvoering van het contract de goede zeden en de betamelijkheid in acht te nemen en te doen nemen;

de bezoldiging uit te keren onder de voorwaarden, op de tijd en op de plaats zoals werd overeengekomen;

aan de huisbediende een behoorlijk lokaal tot huisvesting te verstrekken, met rechtstreekse luchtverversing, voorzien van een met een sleutel sluitende deur, en voorzien, voor elke persoon, van een bed met zindelijk en voldoende beddegoed; aan de huisbediende het voor de uitoefening van een degelijke lichamelijke verpleging nodige materieel te verstrekken; aan de huisbediende een gezonde en voldoende voeding te verschaffen in verhouding met de levenswijze van het gezin, ingeval hij zich heeft verbonden hem huisvesting en voeding te bezorgen;

aan de huisbediende de nodige tijd te verlenen om zijn essentiële geloofsplichten, alsmede zijn burgerlijke verplichtingen die uit de wet voortvloeien, te vervullen.

ART. 9.

De werkgever moet aan de bewaring van al de voorwerpen, die aan de huisbediende toebehoren, de zorgen van een goed huisvader besteden. In geenlei geval heeft hij het recht ze achter te houden.

Elke daarmede strijdige overeenkomst is nietig.

ART. 10.

Wanneer het contract ten einde loopt, moet de werkgever, indien de huisbediende daarom verzoekt, hem een getuigschrift afleveren waarbij de duur en de aard van zijn diensten vastgesteld worden.

Ce certificat ne peut contenir aucune autre indication, sauf en cas d'accord du travailleur domestique.

Toute renonciation au droit reconnu au travailleur domestique par le présent article est sans effet.

ART. 11.

Si l'employeur transfère provisoirement son ménage dans un autre endroit sans emmener le travailleur domestique interne, celui-ci a droit, tant qu'il reste à son service, outre sa rémunération en espèces, aux avantages en nature dont il jouissait avant le transfert ou à une indemnité journalière correspondant à la valeur de ceux-ci et dont le montant est fixé par le contrat, sans pouvoir être inférieur à une somme qui sera déterminée par arrêté royal.

Si la durée du transfert excède deux jours, l'employeur a l'obligation de renvoyer le travailleur domestique interne âgé de moins de 18 ans dans son foyer ou de le placer sous l'autorité d'un préposé.

ART. 12.

La rémunération du travailleur domestique est payée au moins une fois par mois. Toutefois, pendant la période d'essai visée à l'article 4, la rémunération est payée hebdomadairement.

Lorsque l'engagement prend fin, la rémunération doit être payée le jour de la cessation des services.

ART. 13.

Le travailleur domestique a l'obligation :

d'exécuter son travail avec probité et conscience dans les conditions convenues et notamment de garder le secret sur toute affaire à caractère confidentiel ou personnel dont il aurait eu connaissance dans l'exercice de son activité professionnelle;

d'agir conformément aux ordres et aux instructions qui lui sont donnés par l'employeur ou ses préposés en vue de l'exécution du contrat;

de prendre soin des personnes et des objets confiés à sa garde et de veiller aux intérêts de son employeur;

de s'abstenir de tout ce qui peut nuire soit à sa propre sécurité, soit à celle des autres domestiques ou de tiers, soit à celle de l'employeur;

d'observer le respect des convenances et des bonnes mœurs pendant l'exécution du contrat.

ART. 14.

L'employeur et le travailleur domestique se doivent le respect et des égards mutuels.

Dit getuigschrift mag geen enkele andere aanduiding behelzen, behalve met instemming van de huisbediende.

Elke verzaking van het aan de huisbediende bij dit artikel toegekend recht, is zonder uitwerking.

ART. 11.

Indien de werkgever zijn gezin voorlopig naar een andere plaats overbrengt, zonder de inwonende huisbediende mede te nemen, heeft deze, zolang zij hij hem in dienst blijft, benevens zijn geldelijke bezoldiging, recht op de voordelen in natura, welke hij genoot vóór de overbrenging, of op een dagelijkse vergoeding, die met het bedrag van deze voordelen overeenstemt en waarvan het beloop vastgesteld wordt bij het contract, zonder lager te mogen zijn dan een som, die bij Koninklijk besluit zal bepaald worden.

Indien de duur van de overbrenging meer dan twee dagen bedraagt, is de werkgever verplicht de inwonende huisbediende beneden 18 jaar terug naar zijn haardstede te sturen of hem onder het gezag van een aangestelde te plaatsen.

ART. 12.

De bezoldiging van de huisbediende wordt ten minste eens per maand uitbetaald. De bezoldiging wordt evenwel om de week uitgekeerd tijdens de bij artikel 4 bedoelde proefperiode.

Wanneer de verbintenis een einde neemt, moet de bezoldiging betaald worden op de dag waarop de dienst eindigt.

ART. 13.

De huisbediende is verplicht :

zijn werk nauwgezet en gewetensvol onder de overeengekomen voorwaarden uit te voeren, en inzonderheid het geheim te bewaren omtrent elke zaak van vertrouwelijke of persoonlijke aard waarvan hij tijdens de uitvoering van zijn dienst kennis mocht gekregen hebben;

te handelen volgens de bevelen en onderrichtingen die hij, met het oog op de uitvoering van het contract, van zijn werkgever of zijn aangestelden ontvangt;

te zorgen voor de aan zijn hoede toevertrouwde personen en voorwerpen en over de belangen van zijn werkgever te waken;

zich te onthouden van alles wat hetzij zijn eigen veiligheid, hetzij die van de andere huisbedienden of van derden, hetzij van de werkgever kan schaden;

de betamelijkheid en de goede zeden tijdens de uitvoering van het contract te eerbiedigen.

ART. 14.

De werkgever en de huisbediende moeten elkander eerbied en inschikkelijkheid betonen.

ART. 15.

Le travailleur domestique ne répond que de son dol ou de sa faute lourde en cas de destruction, de détérioration ou d'emploi abusif du matériel, des matières premières ou de produits mis à sa disposition pour exécuter son contrat.

Le chauffeur ne répond que de son dol.

Les indemnités et dommages intérêts dus de ce chef et fixés par l'accord des parties, ou par décision de justice, ne peuvent être retenus qu'à concurrence du cinquième des gages. Toutefois, lorsque le travailleur domestique met volontairement fin à son engagement avant le paiement de sa dette, l'employeur peut retenir les gages du travailleur domestique jusqu'à concurrence du solde de sa créance.

CHAPITRE III.

De la suspension du contrat.

ART. 16.

« L'impossibilité pour le travailleur domestique soit externe soit interne de fournir son travail par suite de maladie ou d'accident, suspend l'exécution du contrat.

» L'employeur peut à tout moment mettre fin au contrat si l'incapacité de travail dépasse les durées ci-après : 7 jours si le travailleur domestique est au service du même employeur depuis moins de 90 jours ; 14 jours si le travailleur domestique est au service du même employeur depuis 90 jours ou plus ; 28 jours si le travailleur domestique est au service du même employeur depuis un an ou plus. »

ART. 17.

Sans préjudice des dispositions visées à l'article précédent et à moins que le contrat ne stipule un délai plus long, l'employeur doit assurer au travailleur domestique interne atteint d'incapacité de travail, l'hébergement normal ainsi que les soins appropriés pendant une période minimum de sept, quatorze ou vingt-huit jours selon que le travailleur domestique a moins de 90 jours ou un an ou plus, de service chez le même employeur.

L'employeur a le droit, à tout moment, de faire héberger à l'extérieur et d'une façon décente le travailleur domestique.

Toutefois, l'hébergement normal et les soins appropriés devront être assurés au domicile de l'employeur lorsque, de l'avis du médecin traitant, le travailleur domestique n'est pas transportable.

En cas de contestation sur le point de savoir si le malade est transportable ou non, le président du conseil de prud'hommes ou, à son défaut, le juge de paix, sta-

ART. 15.

De huisbediende is enkel aansprakelijk voor zijn kwaad opzet of grove fout, ingeval van vernietiging, beschadiging of misbruik van het materieel, de grondstoffen of producten welke voor de uitvoering van het contract te zijner beschikking worden gesteld.

De autobestuurder verantwoordt alleen zijn kwaad opzet.

De uit dien hoofde verschuldigde vergoeding en schade-loosstelling, welke in onderling overleg of bij rechtuitspraak worden vastgesteld, kunnen slechts tot één vijfde van de bezoldiging afgehouden worden. Evenwel, wanneer de huisbediende vrijwillig een einde maakt aan zijn verbintenis alvorens de schuld betaald is, mag de werkgever van de bezoldiging van de huisbediende zoveel afhouden als de schuld nog bedraagt.

HOOFDSTUK III.

Contractschorsing.

ART. 16.

« De onmogelijkheid waarin de uitwonende of de inwonende huisbediende verkeert, om zijn werk uit te voeren, wegens ziekte of ongeval, schorst de uitvoering van het contract.

» De werkgever kan te allen tijde een einde maken aan het contract, indien de ongeschiktheid tot werken de volgende tijdvakken overschrijdt : 7 dagen, zo de huisbediende sedert minder dan 90 dagen bij dezelfde werkgever in dienst is ; 14 dagen, zo de huisbediende sedert 90 dagen of meer bij dezelfde werkgever in dienst is ; 28 dagen, zo de huisbediende sedert één jaar of meer bij dezelfde werkgever in dienst is. »

ART. 17.

Onverminderd de bij het vorig artikel beoogde bepalingen en tenzij er bij het contract een langere termijn wordt bepaald, moet de werkgever aan de inwonende huisbediende, die ongeschikt is tot werken, een normale huisvesting en gepaste zorgen verlenen, gedurende een minimumtijdperk van zeven, veertien of acht en twintig dagen, naargelang de huisbediende minder dan 90 dagen of één jaar of langer bij dezelfde werkgever in dienst is.

De werkgever heeft het recht, op elk ogenblik, de huisbediende buitenhuis en op een behoorlijke wijze onderdak te laten verschaffen.

Evenwel moeten de normale huisvesting en de gepaste zorgen in de woonplaats van de werkgever verleend worden, wanneer, volgens het advies van de behandelende geneesheer, de huisbediende niet vervoerbaar is.

In geval van betwisting over de vraag of de zieke al dan niet vervoerbaar is, zal de voorzitter van de werkrechtensraad, of, bij zijn ontstentenis, de vrederechter, in

tuera par voie de référé sur avis d'un médecin préalable-
ment désigné par lui.

Sans préjudice de l'application des dispositions légales
concernant la sécurité sociale et spécialement l'assurance
contre la maladie, les frais médicaux, chirurgicaux et
pharmaceutiques sont à charge du travailleur domestique.

ART. 18.

En cas de grossesse, la travailleuse domestique a droit,
nonobstant toute convention contraire, à un congé de
six semaines avant et six semaines après l'accouchement.
Le contrat est suspendu durant le congé.

ART. 19.

L'appel ou le rappel sous les armées du travailleur
domestique suspend l'exécution du contrat; toutefois l'em-
ployeur ou le travailleur domestique peut mettre fin au
contrat durant les trois derniers mois de l'appel ou du
rappel sous les armes; ce droit devra être exercé au plus
tard quinze jours avant la fin de la suspension du contrat.

ART. 20.

Lorsque l'engagement est fait à l'essai, à terme ou pour
un travail déterminé, l'incapacité de travail permet à l'em-
ployeur de mettre fin au contrat sans indemnité, si elle
a une durée de plus de sept jours.

Pendant les sept premiers jours d'incapacité, le travail-
leur domestique interne conserve, nonobstant toute con-
vention contraire, son droit à la rémunération convenue.

ART. 21.

Celui qui supplée soit le travailleur domestique incapable
de travailler ou appelé sous les drapeaux, soit la travail-
leuse domestique tombant sous l'application de l'article 18,
peut être engagé « par écrit » dans les conditions qui
dérogent aux règles prévues par la présente loi, en ce qui
concerne la durée des services et les délais de préavis.

ART. 22.

Le préavis de congé donné antérieurement à toute sus-
pension du contrat cesse de courir pendant la durée de
cette suspension.

CHAPITRE IV.

Des différentes manières dont prend fin le contrat.

ART. 23.

Chacune des parties peut, à tout moment, mettre fin
au contrat à l'essai sous réserve de l'application de l'ar-
ticle 20.

kort geding uitspraak doen op advies van een te voren
door hem aangewezen geneesheer.

Onverminderd de toepassing van de wettelijke bepalin-
gen betreffende de maatschappelijke zekerheid en inzon-
derheid de verzekering tegen ziekte, zijn de medische,
heelkundige en pharmaceutische kosten ten laste van de
huisbediende.

ART. 18.

De vrouwelijke huisbediende die moet bevallen, heeft
recht, niettegenstaande elke strijdige overeenkomst, op
een verlof van zes weken vóór en zes weken na de beval-
ling. Het contract is tijdens dit verlof geschorst.

ART. 19.

Het oproepen of het wederoproepen onder de wapens
van de huisbediende, schorst de uitvoering van het con-
tract; de werkgever of de huisbediende kan evenwel
aan het contract een einde maken tijdens de laatste drie
maanden van de oproeping of de wederoproeping onder
de wapens. Dit recht moet uitgeoefend worden uiterlijk
vijftien dagen vóór het einde der schorsing van het
contract.

ART. 20.

Wanneer het een verbintenis geldt op proef of op ter-
mijn of voor een bepaald werk, zal de werkgever aan het
contract een einde kunnen maken zonder vergoeding,
als de ongeschiktheid tot werken langer dan zeven dagen
duurt.

De inwonende huisbediende behoudt gedurende de
eerste zeven dagen werkonbekwaamheid, niettegenstaande
elke strijdige overeenkomst, zijn recht op de overeengeko-
men bezoldiging.

ART. 21.

Degene die de tot werken ongeschikte of onder de
wapens geroepen huisbediende of de vrouwelijke huis-
bediende die onder toepassing van artikel 18 valt, ver-
vangt, mag « schriftelijk » in dienst genomen worden
onder de voorwaarden welke, wat de duur van de dienst en
de opzegtermijn aangaat, van de bij deze wet voorziene
regelen afwijken.

ART. 22.

De opzegging die vóór elke contractschorsing werd ge-
geven, loopt niet gedurende de duur van deze schorsing.

HOOFDSTUK IV.

*Verschillende wijzen waarop het contract
een einde neemt.*

ART. 23.

Elke partij mag, op ieder oogenblik, een einde maken
aan het proefcontract, met voorbehoud van de toepassing
van artikel 20.

ART. 24.

Sans préjudice des modes d'extinction propres aux obligations, le contrat régi par la présente loi prend fin :

- 1° par l'expiration du terme;
- 2° par l'achèvement du travail en vue duquel le contrat a été conclu;
- 3° par la résiliation pour cause de maladie;
- 4° par la volonté d'une des parties lorsque le contrat est d'une durée indéterminée, ou s'il existe un juste motif de résiliation;
- 5° par la mort du travailleur domestique ou de l'employeur;
- 6° par la rescision;
- 7° par la force majeure.

ART. 25.

Si l'incapacité de travail dépasse les délais prévus à l'alinéa 2 de l'article 16, l'employeur peut à tout moment mettre fin au contrat. En ce cas, le travailleur domestique interne aura droit à une indemnité égale à la rémunération lui revenant pour 14, 28 ou 56 jours de travail selon qu'il a moins de 90 jours, 90 jours à un an ou plus d'un an de service chez le même employeur, sous déduction de la rémunération payée depuis le début de l'incapacité de travail. Toute convention fixant une indemnité moindre est nulle.

ART. 26.

L'engagement à terme ou pour un travail déterminé prend fin à l'expiration du terme ou lors de l'achèvement du travail en vue duquel il a été conclu.

En l'absence de terme, le contrat est censé conclu pour une durée indéfinie.

ART. 27.

Si à l'expiration du terme les parties continuent à exécuter le contrat, celui-ci est censé se renouveler pour une durée indéfinie.

ART. 28.

Lorsque l'engagement est conclu pour une durée indéfinie, chacune des parties a le droit d'y mettre fin moyennant un préavis donné à l'autre partie.

Le délai de ce préavis ne peut en aucun cas être inférieur à sept jours pour les travailleurs domestiques externes et à quatorze jours pour les travailleurs domestiques internes.

Les délais de préavis seront d'une durée égale pour chacune des parties.

Sont nulles de plein droit toutes conventions contraires aux dispositions du présent article.

ART. 24.

Onverminderd de wijzen waarop de verbintenissen te niet gaan, neemt het bij deze wet geregeld contract een einde :

- 1° door het verstrijken van de termijn;
- 2° door het voleindigen van het werk waarvoor het contract werd gesloten;
- 3° door verbreking uit oorzaak van ziekte;
- 4° door de wil van een der partijen, wanneer het contract van onbepaalde duur is of wanneer er een geldige reden voor verbreking bestaat;
- 5° door het overlijden van de huisbediende of van de werkgever;
- 6° door nietigverklaring;
- 7° door overmacht.

ART. 25.

Zo de werkonbekwaamheid de in alinea 2 van artikel 16 gestelde termijnen overschrijdt, kan de werkgever te allen tijde aan het contract een einde maken. In dit geval, heeft de inwonende huisbediende recht op een vergoeding gelijk aan de bezoldiging die hem toekomt voor 14, 28 of 56 dagen arbeid, naargelang hij minder dan 90 dagen, 90 dagen tot één jaar of meer dan één jaar bij dezelfde werkgever in dienst is, onder aftrek van de sedert het begin van de werkonbekwaamheid betaalde bezoldiging. Elke overeenkomst, waarbij een lagere vergoeding wordt vastgesteld, is nietig.

ART. 26.

De verbintenis voor een termijn of voor een bepaald werk eindigt bij het verstrijken van de termijn of bij het eindigen van de arbeid waarvoor zij gesloten werd.

Bij ontstentenis van tijdsbepaling, wordt het contract beschouwd als voor een onbepaalde duur gesloten.

ART. 27.

Zo bij het verstrijken van de termijn, de partijen het contract verder uitvoeren, dan wordt dit laatste geacht zich voor onbepaalde duur te hernieuwen.

ART. 28.

Wanneer de verbintenis gesloten werd voor een onbepaalde duur, heeft iedere partij het recht, mits aan de andere partij gegeven opzegging, een einde er aan te maken.

De opzeggingstermijn mag, in generlei geval, minder bedragen dan zeven dagen voor de uitwonende dienstboden en dan veertien dagen voor de inwonende huisbedienden.

De opzeggingstermijnen zijn voor elke partij van gelijke duur.

Alle met de bepalingen van dit artikel strijdige overeenkomsten zijn van rechtswege nietig.

ART. 29.

Pendant le délai de préavis, en vue de rechercher un nouvel emploi, le travailleur domestique a droit, nonobstant toute convention contraire, de s'absenter deux fois par semaine, sans réduction de gages, pendant quatre heures consécutives prises sur les jours ouvrables.

ART. 30.

Si le contrat est conclu sans indication de durée, la partie qui rompt l'engagement sans juste motif et sans respecter les délais de préavis est tenue de payer à l'autre partie une indemnité égale à la rémunération correspondant, soit à la durée du délai de préavis, soit à la partie du délai restant à courir.

L'indemnité de rupture comprend non seulement le salaire, mais aussi les avantages en espèces et en nature acquis en vertu de la convention.

ART. 31.

Si le contrat a été conclu pour une durée déterminée ou pour un travail déterminé, sa dénonciation avant terme sans juste motif donne à la partie lésée le droit à une indemnité égale au montant des salaires et avantages qui restaient à échoir jusqu'à ce terme, sans pouvoir excéder le double des salaires et avantages correspondant à la durée du préavis qui aurait dû être respecté, si le contrat avait été fait sans terme.

ART. 32.

Sont nulles toutes clauses prévoyant en cas de résiliation du contrat, des indemnités moindres que celles qui sont déterminées aux articles 30 et 31.

ART. 33.

La partie lésée peut, mais à charge de prouver l'existence et l'étendue du préjudice allégué, réclamer les dommages et intérêts qui ne seront, en aucun cas, cumulés avec l'indemnité déterminée aux articles 30 et 31.

ART. 34.

Chacune des parties peut résilier le contrat sans préavis pour juste motif laissé à l'appréciation du juge.

La résiliation du contrat sans préavis ne peut plus avoir lieu lorsque le motif qui l'aurait justifiée est connu de la partie qui l'invoque depuis plus de deux jours.

ART. 29.

Niettegenstaande elke strijdige overeenkomst, heeft de huisbediende tijdens de opzeggingstermijn, het recht, ten einde een nieuwe betrekking te zoeken, tweemaal per week gedurende vier opeenvolgende op de arbeidsdagen genomen uren, afwezig te zijn, zonder dat dit een loonverlies medebrengt.

ART. 30.

Zo het contract zonder aanduiding van duur afgesloten is, moet de partij die zonder gegronde reden en zonder de opzeggingstermijnen te eerbiedigen, de verbintenis verbreekt, aan de andere partij een vergoeding betalen gelijk aan de bezoldiging voor de duur van de opzeggingstermijn of van het nog te verstrijken gedeelte er van.

De verbrekingsvergoeding omvat niet enkel het loon, doch tevens de krachtens de overeenkomst verworven voordelen in geld en in natura.

ART. 31.

Werd het contract voor een bepaalde duur of voor een bepaald werk gesloten, dan heeft de benadeelde partij, wegens het opzeggen er van zonder gegronde reden vóór het verstrijken van de termijn, recht op een vergoeding gelijk aan het bedrag van de tot het einde van deze termijn te lopen lonen en voordelen, zonder dat het het dubbele mag overschrijden der lonen en voordelen overeenstemmende met de duur der opzegging die moest in acht genomen worden zijn indien het contract zonder tijdsbepaling was afgesloten geweest.

ART. 32.

Elk beding waarbij, in geval van contractverbreking, mindere vergoedingen voorzien worden dan die welke bij de artikelen 30 en 31 vastgesteld worden, is nietig.

ART. 33.

De benadeelde partij mag, doch onder verplichting het bestaan en de omvang van het beweerde nadeel te bewijzen, schadevergoeding eisen die in generlei geval zal gevoegd worden bij de in de artikelen 30 en 31 vastgestelde vergoeding.

ART. 34.

Iedere partij mag, om gegronde redenen, die aan de beoordeling van de rechter gelaten worden, zonder opzegging het contract verbreken.

De contractverbreking zonder opzegging kan niet meer geschieden, wanneer de reden die ze zou gerechtvaardigd hebben, sedert meer dan twee dagen bekend is aan de partij die er zich op beroept.

ART. 35.

La travailleuse domestique interne a le droit de résilier le contrat sans préavis si l'épouse de l'employeur ou toute autre femme qui dirigeait le ménage à l'époque de la conclusion du contrat, cesse d'habiter sous le même toit que l'employeur.

ART. 36.

Le contrat peut, nonobstant toute convention contraire, être rescindé lorsqu'il est établi que la rémunération accordée au travailleur domestique est inférieure de plus de moitié à celle qui aurait dû normalement lui être allouée suivant les usages de la région.

L'action en rescision doit, à peine de déchéance, être intentée dans les trois mois de la conclusion du contrat.

En prononçant la rescision, le juge allouera des dommages et intérêts, s'il y a lieu.

ART. 37.

La force majeure n'entraîne pas la rupture du contrat lorsqu'elle ne fait que rendre momentanément impossible l'exécution des obligations des parties.

ART. 38.

En cas de cessation ou de rupture de l'engagement et nonobstant toute convention contraire, l'employeur est tenu d'en avertir immédiatement la personne qui a la garde habituelle du travailleur domestique mineur non émancipé.

CHAPITRE V.

*De la capacité de la femme mariée
et du mineur d'engager leur travail.*

ART. 39.

Sans préjudice des dispositions plus favorables du titre V, chapitre VI, du livre Ier du Code civil, concernant la capacité de la femme mariée, les articles 29 à 33 de la loi du 10 mars 1900 sur le contrat de travail, sont applicables au contrat de louage de services manuels des travailleuses domestiques engagées dans les liens du mariage.

ART. 40.

Le mineur est capable d'engager son travail moyennant l'autorisation expresse de son père ou de son tuteur.

ART. 35.

De inwonende vrouwelijke huisbediende heeft het recht het contract zonder opzegging te verbreken wanneer de echtgenote van de werkgever of iedere andere vrouw die het huishouden bestuurd op het ogenblik van het afsluiten van het contract, niet meer onder hetzelfde dak als de werkgever blijft wonen.

ART. 36.

Het contract kan, niettegenstaande elke strijdige overeenkomst, nietig verklaard worden, wanneer het vaststaat dat de aan de huisbediende verleende bezoldiging meer dan de helft minder bedraagt dan die, welke hem normaal had moeten toegekend zijn volgens de gebruiken der streek.

De vordering tot nietigverklaring moet, op straf van verval, ingespannen worden binnen drie maanden na het sluiten van het contract.

Bij de nietigverklaring zal de rechter desnoods schadevergoeding toekennen.

ART. 37.

De overmacht geeft geen aanleiding tot verbreking van het contract, als zij slechts tijdelijk het nakomen van de verplichtingen der partijen onmogelijk maakt.

ART. 38.

In geval van ophouding of verbreking van de verbintenis en niettegenstaande elke daarmee strijdige overeenkomst, is de werkgever gehouden er onmiddellijk de persoon van te verwittigen die belast is met de gewone bewaking van de niet ontvoogde minderjarige huisbediende.

HOOFDSTUK V.

*Bekwaamheid van de gehuwde vrouw
en van de minderjarige om een dienstverbintenis
aan te gaan*

ART. 39.

Onverminderd de gunstiger bepalingen van titel V, hoofdstuk VI, van Boek I van het Burgerlijk Wetboek, omtrent de bekwaamheid van de gehuwde vrouw, zijn de artikelen 29 tot 33 van de wet van 10 Maart 1900 omtrent het arbeidscontract, toepasselijk op het dienstverhuringcontract voor handenarbeid van de gehuwde vrouwelijke huisbedienden.

ART. 40.

De minderjarige mag een dienstverhuring aangaan mits de uitdrukkelijke toelating van zijn (haar) vader of van zijn (haar) voogd.

A défaut de cette autorisation, l'alinéa 2 de l'article 34 de la loi du 10 mars 1900 sur le contrat de travail est applicable.

ART. 41.

Les articles 35 et 36 de la loi du 10 mars 1900 sont applicables aux travailleurs domestiques mineurs engagés dans les liens d'un contrat régi par la présente loi.

TITRE II.

De la réglementation du travail.

ART. 42.

Il est interdit de faire ou de laisser travailler les travailleurs domestiques âgés de moins de 14 ans et ceux qui n'auraient pas satisfait à leurs obligations scolaires, au jour de l'entrée en vigueur du contrat.

ART. 43.

Il est interdit de faire ou de laisser travailler les travailleuses domestiques pendant les six semaines qui suivent leur accouchement.

ART. 44.

La durée du travail effectif des travailleurs domestiques ne peut excéder :

- a) huit heures par jour ni quarante-huit heures par semaine pour les travailleurs domestiques de moins de 18 ans;
- b) dix heures par jour ni soixante heures par semaine pour tous les travailleurs domestiques ayant plus de 18 ans.

Cet article n'est pas applicable aux concierges âgés de plus de 21 ans.

ART. 45.

La journée de travail est comprise entre 6 heures du matin et 10 heures du soir.

Cette disposition ne s'applique pas :

- a) au travail des chauffeurs, des gardes-chasse particuliers et des concierges;
- b) aux travaux rendus nécessaires par un événement de force majeure;
- c) aux travaux exceptionnels, urgents et indispensables à la bonne marche du ménage.

ART. 46.

Un repos ininterrompu de 10 heures doit être assuré aux travailleurs domestiques.

Bij ontstentenis van vermelde toelating, is alinea 2 van artikel 34 der wet van 10 Maart 1900 op het arbeidscontract, van toepassing.

ART. 41.

De artikelen 35 en 36 der wet van 10 Maart 1900 zijn toepasselijk op de minderjarige huisbedienden die gebonden zijn door een contract, dat bij deze wet geregeld wordt.

TITEL II.

Arbeidsreglementering.

ART. 42.

Het is verboden de huisbedienden die op de dag van het in werking treden van het contract minder dan 14 jaar oud zijn of hun schoolplichten niet hebben volbracht, te doen of te laten werken.

ART. 43.

Het is verboden de vrouwelijke huisbedienden te doen of te laten werken gedurende de zes weken die op hun bevalling volgen.

ART. 44.

De duur van de volbrachte arbeid van de huisbedienden mag niet langer zijn dan :

- a) acht uren per dag of acht en veertig uren per week voor de huisbedienden beneden 18 jaar;
- b) tien uren per dag of zestig uren per week voor al de huisbedienden boven 18 jaar.

Dit artikel is niet toepasselijk op de huisbewaarders boven 21 jaar.

ART. 45.

De arbeidsdag is begrepen tussen 6 uur 's morgens en 10 uur 's avonds.

Deze bepaling is niet toepasselijk :

- a) op het werk van autobestuurders, particuliere boswachters en huisbewaarders;
- b) op de ingevolge overmacht nodig gemaakte werken;
- c) op de voor de goede gang van het gezin buitengewone, dringende en volstrekt noodzakelijke werken.

ART. 46.

Een ononderbroken rust van 10 uren moet aan de huisbedienden verzekerd worden.

ART. 47.

Le travailleur domestique a droit à un repos d'une demi-heure par repas.

ART. 48.

En outre, le travailleur domestique interne a droit :

- a) à une heure et demie de loisir par journée de travail effectif;
- b) à un congé d'une journée entière ou de deux demi-journées par semaine de travail effectif.

Les heures de loisir et les jours de congé hebdomadaire sont fixés par l'accord des parties.

ART. 49.

Le travailleur domestique a droit, après un an de services, à des vacances annuelles payées.

La durée de ces vacances est calculée en raison de 1 jour par mois de services, sans qu'elle doive excéder 12 jours par an.

Pour le travailleur domestique de moins de 18 ans, la durée des vacances est calculée en raison de 1 jour et demi par mois de services.

Le travailleur domestique a droit, pour la période des vacances, à sa rémunération en espèces, augmentée éventuellement de la valeur des avantages en nature dont il n'aurait pas bénéficié en raison de ses vacances.

Cette rémunération est payable au plus tard la veille des vacances.

Les modalités d'application du présent article seront déterminées par arrêté royal.

ART. 50.

Les locaux dans lesquels le travailleur domestique exerce habituellement son travail pendant plusieurs heures et passe ses moments de loisir, doivent être convenablement chauffés.

D'autres prescriptions concernant la protection de la santé, de la sécurité et de la moralité du travailleur domestique pourront être déterminées par arrêté royal.

ART. 51.

Les salaires minima des travailleurs domestiques pourront être établis pour chaque région par des commissions paritaires, dont la composition, le fonctionnement et les attributions sont déterminés par arrêté royal.

Les résolutions des commissions visées à l'alinéa précédent pourront être rendues obligatoires par arrêté royal.

ART. 47.

De huisbediende heeft recht op een half uur rust per maaltijd.

ART. 48.

Bovendien heeft de inwonende huisbediende recht :

- a) op anderhalf uur vrije tijd per volbrachte arbeidsdag;
- b) op een verlof van een hele dag of van twee halve dagen per volbrachte arbeidsweek.

De vrije tijd en de wekelijkse verlofdagen worden bij akkoord van de partijen vastgesteld.

ART. 49.

Na één jaar dienst, hebben de huisbedienden recht op een jaarlijks betaald verlof.

De duur van het verlof wordt berekend naar rato van 1 dag per maand dienst, zonder dat het 12 dagen per jaar moet overschrijden.

Voor de huisbedienden beneden 18 jaar wordt de duur van het verlof berekend naar rato van anderhalve dag per maand dienst.

Voor zijn verlofperiode, heeft de huisbediende recht op zijn bezoldiging in speciën, in voorkomend geval, vermeerderd met de waarde van de voordelen in natura, die hij wegens zijn verlof niet zoude genoten hebben.

Deze bezoldiging dient uiterlijk daags vóór het verlof uitbetaald.

De toepassingsmodaliteiten van dit artikel zullen bij Koninklijk besluit bepaald worden.

ART. 50.

De lokalen waarin de huisbediende tijdens verscheidene uren gewoonlijk zijn werk verricht en zijn vrije tijd doorbrengt, moeten behoorlijk verwarmd zijn.

Andere voorschriften betreffende de bescherming van de gezondheid, de veiligheid en de zedelijkheid van de huisbediende kunnen bij Koninklijk besluit bepaald worden.

ART. 51.

De minimumlonen van de huisbedienden kunnen voor elk gewest vastgesteld worden door paritaire comité's, waarvan de samenstelling, de werking en de bevoegdheid bij Koninklijk besluit bepaald worden.

De beslissingen van de in de vorige alinea bedoelde comité's kunnen bij Koninklijk besluit bindend verklaard worden.

ART. 52.

Sans préjudice des devoirs qui incombent aux officiers de police judiciaire, des fonctionnaires désignés par arrêté royal surveillent l'exécution des articles 42 à 51 de la présente loi. Leurs attributions sont déterminées par arrêté royal.

ART. 53.

L'employeur et le travailleur domestique sont tenus de fournir aux fonctionnaires désignés en vertu de l'article précédent, les renseignements qu'ils demandent pour s'assurer de l'observation de la loi.

En cas d'infraction, les dits fonctionnaires dressent des procès-verbaux qui font foi jusqu'à preuve du contraire.

Une copie du procès-verbal sera remise dans les huit jours au contrevenant, à peine de nullité.

ART. 54.

Toute infraction aux dispositions des articles 42 à 51 et à leurs arrêtés d'exécution sera punie d'un emprisonnement de un à sept jours ou d'une amende de 1 à 25 francs.

L'amende prévue à l'alinéa précédent est applicable autant de fois qu'il y a eu de personnes occupées en contravention aux dits articles, sans que le montant des amendes puisse excéder 2.000 francs.

En cas de récidive dans l'année à partir de la condamnation antérieure, les peines seront doublées sans que le total des amendes puisse dépasser 4.000 francs.

ART. 55.

L'employeur, le travailleur domestique ou quiconque aura mis obstacle à la surveillance organisée en vertu de la présente loi sera passible d'un emprisonnement de huit jours à un mois ou d'une amende de 26 à 200 francs, sans préjudice, s'il y a lieu, de l'application de peines comminées par les articles 269 à 274 du Code pénal.

En cas de récidive dans l'année à partir de la condamnation antérieure, la peine sera doublée.

ART. 56.

L'employeur est civilement responsable du paiement des amendes prononcées à charge des membres de sa famille.

ART. 57.

Par dérogation à l'article 100 du Code pénal, le chapitre VII et l'article 85 du Livre Ier de ce Code, seront applicables aux infractions prévues par la présente loi. Toutefois, l'article 85 n'est pas applicable en cas de récidive.

ART. 52.

Onverminderd de plichten die aan de officieren van de gerechtelijke politie zijn opgelegd, waken bij Koninklijk besluit aangewezen ambtenaren over de uitvoering van de artikelen 42 tot 51 van deze wet. Hun bevoegdheden worden bij Koninklijk besluit vastgesteld.

ART. 53.

De werkgever en de huisbediende zijn gehouden aan de krachtens voorgaand artikel aangewezen ambtenaren de inlichtingen, welke zij vragen om er zich van te vergewissen of de wet wordt nageleefd, te verstrekken.

In geval van inbreuk, maken vermelde ambtenaren processen-verbaal op, die rechtsgeldig zijn behoudens bewijs van het tegendeel.

Een afschrift van het proces-verbaal zal, op straf van nietigheid, binnen acht dagen aan de overtreder overgemaakt worden.

ART. 54.

Elke inbreuk op de bepalingen der artikelen 42 tot 51 en op de uitvoeringsbesluiten er van, wordt met gevangenisstraf van één tot zeven dagen of met geldboete van 1 tot 25 frank gestraft.

De in voorgaande alinea voorziene geldboete is zo dikwijls toepasselijk als er personen met overtreding van vermelde artikelen werden tewerkgesteld, zonder dat het bedrag der geldboete 2.000 frank mag overschrijden.

Bij herhaling binnen één jaar, te rekenen van de vorige veroordeling, worden de straffen verdubbeld zonder dat het totaal der geldboeten 4.000 frank mag te boven gaan.

ART. 55.

De werkgever, de huisbediende of wie ook die het krachtens deze wet ingericht toezicht zullen verhinderd hebben, is strafbaar met gevangenisstraf van acht dagen tot één maand of met geldboete van 26 tot 200 frank, onverminderd, zo er aanleiding toe bestaat, de toepassing van de bij de artikelen 269 tot 274 van het Wetboek van Strafrecht gestelde straffen.

Bij herhaling binnen één jaar, te rekenen van de vorige veroordeling, wordt de straf verdubbeld.

ART. 56.

De werkgever is burgerlijk aansprakelijk voor de betaling van de ten laste der leden van zijn gezin uitgesproken geldboeten.

ART. 57.

In afwijking van artikel 100 van het Wetboek van Strafrecht, zijn hoofdstuk VII en artikel 85 van Boek I van dat Wetboek toepasselijk op de bij deze wet voorziene misdrijven. Artikel 85 is evenwel, bij herhaling, niet van toepassing.

ART. 58.

L'action publique résultant d'une infraction aux dispositions de la présente loi est prescrite après une année révo-
lue à compter du jour où l'infraction a été commise.

Bruxelles, le 25 juin 1948.

Le Président du Sénat,

ART. 58.

De publieke vordering, die uit een inbreuk op de bepa-
lingen van deze wet voortvloeit, verjaart na een vol jaar,
te rekenen van de dag waarop de inbreuk werd begaan.

Brussel, 25 Juni 1948.

De Voorzitter van de Senaat,

H. ROLIN.

Les Secrétaires,

De Secretarissen,

J. HANQUET.
R. CATTEAU.
